

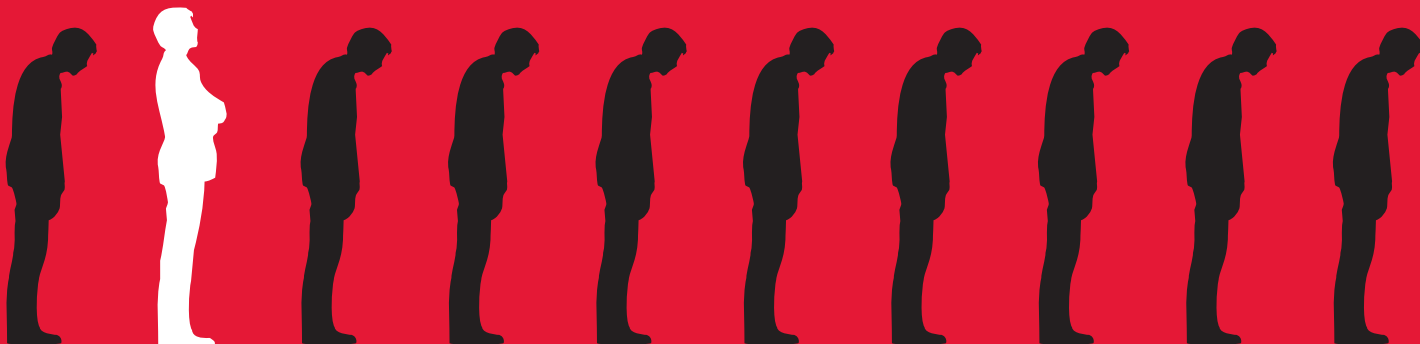
Tiskli jsme si vstupenky do kriminálu...

Výroba protestních letáků a vůbec „ilegálních tiskovin“ (přidržíme-li se policejní terminologie) patřila po komunistickém puči v únoru 1948 k nejrozšířenějším projevům spontánního občanského odporu proti vládě Klementa Gottwalda a bolševickému aparátu. Když posloucháme nebo pročítáme výpovědi politických vězňů, kteří se dostali za míře pro aktivní protikomunistickou činnost, získáme brzy oprávněný dojem, že na tvorbě a rozšiřování letáků se tak či onak podílel každý druhý.

Často šlo o studenty a vůbec mladé lidi, které tajná policie – Státní bezpečnost – vypátrala bez větších obtíží. Už v osmačtyřicátém se proto konaly desítky „letákových“ soudních procesů: autoři a distributoři v nich byli odsuzováni nejčastěji k šesti až deseti letům vězení, známy jsou však i rozsudky vyšší, včetně trestu smrti. V odborné literatuře je tato oblast odporu proti komunismu jako celek dosud nezmapovaná (přispívá k tomu i problematičnost archivních materiálů: StB totiž letáky svým obětem často podstrkovala, aby je pak mohla „usvědčit“ z protistátní činnosti).

Letáky se zpravidla množily na cyklostylu (v podstatě primitivní předchůdce kopírky), byly nejrůznějšího druhu a obsahovaly prodemokratické výzvy a apely. Motivace autorů je zjevná: neexistoval svobodný tisk, a nebyla jiná možnost, jak veřejně vyjádřit kritický názor na to, co se v zemi děje. Konkrétní příklad za všechny: Václav Růžička, narozen v Kácově roku 1931, studoval po převratu (komunistická propaganda ho označovala za „Vítězný únor“) střední průmyslovou školu a podílel se na tisku a distribuci letáků na Kolínsku a v Posázaví. „Množili jsme je na vypůjčeném cyklostylu,“ vzpomíná. „Na Prvního máje jsme například upozorňovali, co svátek práce dříve znamenal, a jak ho komunisté zneužívají. Snažili jsme se v lidech vypěstovat vědomí, do čeho padá republika. Moc daleko jsme se ale nedostali, záhy nás uklidili.“

Václav Růžička byl zatčen těsně před maturitou, v únoru 1950. Vyšetřovatelé ho při výsleších tloukli a kopali, prorazili mu ušní bubínky a pohmoždili ledviny. Soud mu vyměřil třináctiletý trest za „velezradu a špionáž“, sedm let prožil v jáchymovských uranových táborech. Letáky příslušníkům StB zcela postačily k tomu, aby devatenáctiletému studentovi zničili život.

Proti KSČ s pistolemi a výbušninami

Když se dnes mluví o ozbrojeném boji proti představitelům poúnorového režimu v Československu, týká se diskuse v první řadě bratrů Ctirada a Josefa Mašínových. Synové legendárního odbojáře popraveného nacisty, plukovníka Josefa Mašína, založili skupinu, do níž patřili Milan Paumer, Vladimír Hradec, Zbyněk Janata, Ctibor Novák a Václav Švéda. Dlouho čekali, zda se spustí povstání proti KSČ – a nakonec se rozhodli vést válku na vlastní pěst.

Na podzim roku 1951 přepadli Mašínové dvě policejní stanice, aby si opatřili zbraně. Při obou akcích zabili příslušníka Sboru národní bezpečnosti, jak se v té době oficiálně jmenovala policie. V srpnu 1952 se pokusili získat peníze na další odboj, přepadli podnikové auto s výplatami a při potyčce zabili pokladníka. V roce 1953 se rozhodli uprchnout do západního Berlína a vstoupit do americké armády. Po dramatickém útěku a bojích s početnými jednotkami východoněmeckých policistů se bratři spolu s Milanem Paumerem skutečně na Západ dostali – Janata a Švéda byli v Německu zatčeni a spolu s Novákem (který zůstal v ČSR) odsouzeni k trestu smrti a v květnu 1955 popraveni.

Stále znovu se objevuje otázka, zda bylo tehdy legitimní postavit se státnímu aparátu (tedy včetně příslušníků SNB a různých okresních či místních tajemníků) se zbraní v ruce. Jisté je, že Mašínové nebyli šílenci pouštějící se do věcí, které jiným nepřišly na mysl – ozbrojené skupiny vznikaly v reakci na plošný komunistický teror po celé ČSR, byť se zdaleka ne všechny veřejně projevíly.

Určit jejich počet je dnes velmi obtížné – vycházet lze jen z údajů uváděných aparátem KSČ. V letech 1950–1953 bylo například za „nepřátelskou činnost proti ČSR“ odsouzeno 14 809 lidí. Za stejné období bylo podle zprávy StB ze září 1967 registrováno 1979 odbojových skupin. Z podobných čísel ovšem nevyplyvá, nakolik byly skupiny „skutečné“ a nakolik jejich vznik iniciovala sama StB. Stejně tak je nejasné, čím se jejich členové zabývali: režim házel do jednoho pytle takřka veškeré protestní a diverzní aktivity. Jednou ze skupin, které prokazatelně bojovaly, byla organizace Černý lev 777, o které píšeme na následujících stránkách.

Z dnešního pohledu se přepadání komunistických sekretariátů, funkciónářů nebo policejních stanic (nemluvě o drobných sabotážích) může jevit jako nepodstatné, zbytečně provokující, přehnaně násilné... V ČSR ale po únoru 1948 mělo svůj význam a své oprávnění. Bratři

Proti KSČ s pistolemi a výbušninami

Když se dnes mluví o ozbrojeném boji proti představitelům poúnorového režimu v Československu, týká se diskuse v první řadě bratrů Ctirada a Josefa Mašínových. Synové legendárního odbojáře popraveného nacisty, plukovníka Josefa Mašína, založili skupinu, do níž patřili Milan Paumer, Vladimír Hradec, Zbyněk Janata, Ctibor Novák a Václav Švéda. Dlouho čekali, zda se spustí povstání proti KSČ – a nakonec se rozhodli vést válku na vlastní pěst.

Na podzim roku 1951 přepadli Mašínové dvě policejní stanice, aby si opatřili zbraně. Při obou akcích zabili příslušníka Sboru národní bezpečnosti, jak se v té době oficiálně jmenovala policie. V srpnu 1952 se pokusili získat peníze na další odboj, přepadli podnikové auto s výplatami a při potyčce zabili pokladníka. V roce 1953 se rozhodli uprchnout do západního Berlína a vstoupit do americké armády. Po dramatickém útěku a bojích s početnými jednotkami východoněmeckých policistů se bratři spolu s Milanem Paumerem skutečně na Západ dostali – Janata a Švéda byli v Německu zatčeni a spolu s Novákem (který zůstal v ČSR) odsouzeni k trestu smrti a v květnu 1955 popraveni.

Stále znovu se objevuje otázka, zda bylo tehdy legitimní postavit se státnímu aparátu (tedy včetně příslušníků SNB a různých okresních či místních tajemníků) se zbraní v ruce. Jisté je, že Mašínové nebyli šílenci pouštějící se do věcí, které jiným nepřišly na mysl – ozbrojené skupiny vznikaly v reakci na plošný komunistický teror po celé ČSR, byť se zdaleka ne všechny veřejně projevíly.

Určit jejich počet je dnes velmi obtížné – vycházet lze jen z údajů uváděných aparátem KSČ. V letech 1950–1953 bylo například za „nepřátelskou činnost proti ČSR“ odsouzeno 14 809 lidí. Za stejné období bylo podle zprávy StB ze září 1967 registrováno 1979 odbojových skupin. Z podobných čísel ovšem nevyplyvá, nakolik byly skupiny „skutečné“ a nakolik jejich vznik iniciovala sama StB. Stejně tak je nejasné, čím se jejich členové zabývali: režim házel do jednoho pytle takřka veškeré protestní a diverzní aktivity. Jednou ze skupin, které prokazatelně bojovaly, byla organizace Černý lev 777, o které píšeme na následujících stránkách.

Z dnešního pohledu se přepadání komunistických sekretariátů, funkciónářů nebo policejních stanic (nemluvě o drobných sabotážích) může jevit jako nepodstatné, zbytečně provokující, přehnaně násilné... V ČSR ale po únoru 1948 mělo svůj význam a své oprávnění. Bratři

